také str. 93.

KŘESŤANSKÉ LISTY A HUSŮV LID

Časopis Národní Jednoty Československých Protestantů v Americe a v Kanadě

Ročník LXI (XX) Chicago, Illinois, Červen (June) 1959 Číslo (No.) 6

Entered as second-class matter at the Post Office at Chicago, Illinois. Additional entry at Taylor, Texas. Acceptance for mailing at a special rate of postage provided for in section 1103. Act of October 3, 1917, authorized July 11, 1918.

Marie Rafajová:

JASMÍNY

Kdykoliv jdu kol jasmínů,
je mi, jak by se usmál na mne
z matčiny tváře jas mých dnů:
Děcko si blahem ručky zamne
a běží hvězdy s nebe snést
těm očím ze všech nejkrásnějším,
které jsou přec už plny hvězd,
a—tiskne v ruku máminu
kytičku bílých jasmínů.
Nekvetly bílé jasmíny,
když jsme ty drahé zřítelnice
kladli jak poklad do hlíny.
Na zmrzlé víko klenotnice
padla jen snítka cesminy.
Ale ty oči neuhasly,
čekají jenom, aby žasly,
až postaví se nad nimi
Pán, jenž jim stvořil jasmíny.

Přemysl Pitter:

Atomické objevy hrozbou či záslibem?

"Den Páně přijde jako zloděj, kdy nebesa s rachotem pominou, živly v žáru se rozplynou a země a všecka díla na ní zmizejí." . . . "Nového pak nebe a nové země podle zaslíbení jeho čekáme, ve kterýchž spravedlnost přebývá."

(II. Petrova 3, 10 a 13.)

Napsal mi nedávno jistý bratr: "Svět spěje k brzkému zániku. Vypukne nová světová válka, třetí a poslední. Soupeřící strany užijí atomových zbraní a způsobí řetězovou reakci, ve které jak předpovídá apoštol, všecko se v žáru rozplyne."

Světová situace zdá se tomu nasvědčovat. A protože mnozí lidé počínají propadat této hrozivé představě, pokládám za povinnost, abych na to odpověděl proroctvím Písma svatého.

Otevřme si knihu jednoho z největších proroků Božích, Izaiáše, a vyhledejme místa, kde zjevuje záměry a plány, jež Bůh má s lidstvém. Rozhořčenými slovy vyjadřuje prorok nejprve rozsudek Hospodinův nad národy, kteří neposlouchali Božích rad a přikázání. Nezamlčuje kruté doby, které nastanou lidstvu po vší zemi, podobně jako i Ježíš sedm století později líčil hrůzy válek, kdy "povstane národ proti národu a království proti království, bude hlad a mor a třásti se bude země." Výhled, jaký proroci a syn Boží otvírali, není nikterak potěšlivý: zpupní budou vítězit a spravedliví trpět, pravdy bude zneužito a věci svaté budou vydány v porouhání.

Toto je skutečnost, které jsme svědky a kterou v plné míře prožíváme. Proroci ani Ježíš nikterak nezastírali tento chmurný stav. Jen lžiprorokové volají: "Pokoj, pokoj, ježto pokoje není."

Avšak jest ještě jiná skutečnost, na niž ukazuje Písmo svaté. Bůh není ukrutník, který by se těšil z utrpení lidí a se pásl na rozvratu, který působí národové ve své zaslepenosti. Dopouštíli tyto věci, tedy proto, že i ony patří do jeho tvůrčího plánu. Jaký je jeho plán, o tom nás rovněž nenechává v pochybnosti. "Onť souditi bude mezi národy a trestati bude lidi mnohé," praví prorok Izaiáš. "I zkují meče své v motyky a oštěpy své v srpy. Nepozdvihne národ proti národu meče a nebudou se více učiti boji." "A schnuta

(Pokračování na str. 83)

KŘESŤANSKÉ LISTY a HUSŮV LID
Christian Journal and the People of Hus
Křesťanské Listy 1898 Husův Lid 1940
Vychází měsíčně. Vydává Národní Jednota Československých Protestantů v USA a Kanadě
Published monthly by the National Union of Czechoslovak Protestants of America

Redaktor (Editor) ..... **J. P. Tatter**
Box 59, Hillsboro, Wisconsin
Články, zprávy pro časopis a knihy k recensi posílejte na redaktora.
Za své příspěvky odpovídají autoři sami.

Předplatné — Subscription $2.00 per year.
Předplatné, milodary na časopis, jakož i příspěvky Jednotě pro uprchlíky, na mléko pro děti běženců a na léky pro děti trpících, zasílejte laskavě na adresu pokladníka Jednoty:

Mr. John Opie, 4800 South Hoyne Ave., Chicago 9, Illinois

Return Address — Adresa Administrace
5700 Eastwood Ave., Chicago 30 Ill.

Redakční

Dvacet let činnosti naší Jednoty

Národní jednota československých protestantů v U.S.A. a v Kanadě dovršuje v tomto měsíci dvacet let své činnosti mezi českými a slovenskými evangelíky v emigraci. Přehlížejíc dvacet let této práce, nemůžeme než s vděčností vzpomínat na mravní i hmotnou pomoc tisíců našich členů a přátel po celé Americe a Kanadě a i v mnoha jiných částech světa a spolu s nimi děkovati Pánu Bohu za požehnání a vedení, kterým nás provázel v tak pohnuté době!

Účast na osvobozovací akci v době druhé světové války, pomoc běžencům, kulturní a duchovní činnost skrze Husův Lid a vydavatelskou práci Jednoty, byly hlavní úseky naší práce. Jména pracovníků z tehdejší doby se čtou jako "WHO'S WHO" česko-americké veřejnosti. Z těch spolupracovníků, kteří stáli u kolébky Jednoty, a kteří nejsou více mezi živými, sluší vzpomenouti dr. Aloise Bártu, dr. J. Břeně, br. far. J. Bartoně, Sr., br. far. A. B. Filipi, prof. J. Zmrhala, br. kaz. V. P. Stupku. Prvním předsedou byl zvolen br. prof. dr. M. Spinka, tajemníkem br. Julius Heger, pokladníkem br. John Opie. Rečníky na sjezdu byli prof. J. L. Hromádka, dr. J. Barták, prof. M. Spinka a j. Ostatní účastníky se neodvažuji uvádět, protože vím, že bych mnohé opominul. Sjezd však též rozhodl o založení časopisu Jednoty, jehož redaktorstvím byl pověřen br. prof. J. L. Hromádka. (První číslo Husova Lidu vyšlo k 1. březnu 1940. K redakční spolupráci byli pak přizváni i bratři dr J. Procházka a br. prof. O. Odložilík.) Ve spojení s prvním sjezdem sluší připomenouti jméno známého přítele našeho lidu, br. far. dra Kennetha D. Millera, který radou i finanční pomocí přispěl nemálo k úspěchu sjezdu.

Po druhé světové válce se zdálo, že účel Jednoty byl splněn a několikrát bylo uvažováno o zastavení její práce. Avšak únorový převrat v Československu v r. 1948 postavil před nás nové úkoly v pomoci utečencům a v pokračování ve vydávání Husova Lidu pro naši rozptylenou exilovou obce. V této práci pokračujeme, i když v obmezené míře a s menšími prostředky.

Žijeme stále ve velmi vážné době, která nám všem ukládá mnoho duchovních i hmotných úkolů. Abychom je dobře splnili, k tomu budeme potřebovat více spolupráce a pevnější jednoty. Podporujte naše snahy spoluprací v Husově Lidu, dary pro práci br. P. Pittera a získáváním nových čtenářů a předplatitelů pro náš měsíčník. Modlete se za zdar práce Jednoty a osvědčte svoji víru v ní činem!

"Až potud nám pomáhal Hospodin z milosti . . . Pomáhal nám Hospodin, pomůže i dále, pročež v něj jen skládejme doufání své stále! Víť Pán, čeho potřebí, dřív než my oč lkáme, a že řád nám pomáhá, z jeho slova známe."

"Nemodli se za lehčí břemeno, ale za silnější záda!"

"Přítel jest člověk, který přes všechny tvé chyby tě má rád."

"Věk činí některé lidi moudrými, jiné však mrzouty."

ATOMICKÉ OBJEVY . . .

(Dokončení ze str. 81.)

bude pýcha člověka a snížena bude vysokost lidská, ale vyvýšen bude Hospodin sám!"

Že nastanou i tak nepředstavitelné změny v soužití rozvaděných národů, dokazuje svou politickou aktuálností vysoce zajímavá zvěst z knihy téhož proroka:

'V ten den bude silnice z Egypta do Assyrie; i budou choditi Assyrští do Egypta a Egyptští do Assyrie . . . a Izrael bude Egyptským a Assyrským jako třetí z nich . . ."

V úchvatné pak vidině budoucího světa prorok zří: "I bude bydliti vlk s beránkem a pardal s kozlátkem ležeti; tolikéž tele a lvíče i krmný dobytek spolu budou a malé pacholátko je povede!"

Zajisté, nebudeme tato slova chápat literně, nýbrž obrazně. Avšak co je jejich smyslem? Že tomuto světu je dáno veliké zaslíbení a že konec všeho není zničení, nýbrž rozkvět, krása, blaho. A to nikoli v nějakých vysokých oblastech duchovních, nýbrž zde na zemi. "Země naplněna bude známostí Boha, jako vodami moře naplněno jest!" A prorok Jeremiáš dodává: "Dám zákon svůj do niter jejich a na srdci jejich napíši jej. I budu Bohem jejich a oni budou mým lidem. A nebudou učiti více každy bližního svého, říkajíce: "Poznejte Hospodina!" Neboť všichni znáti jej budou, od nejmenšího z nich až do největšího z nich, dí Hospodin. Milostiv zajisté budu nepravosti jejich a na hřích jejich nevzpomenu více."

Bylo by možné splnění těchto proroctví, kdyby země se měla rozplynout v žáru atomické války? Neměl tedy apoštol Petr pravdu, když tento konec světu prorokuje?

Zajisté, i konec tohoto světa jednou nastane. Svět je hmota a každá hmota má svůj vznik a také zánik. Pravdu má apoštol, když poukazuje na pomíjivost všeho, co z hmotnosti vychází a na hmotnosti buduje. Avšak nad vší hmotností panuje duch a ten nemůže zaniknout, protože duch je věčný; duch, který z Boha vychází a k Bohu spěje. U něho není zániku, nýbrž stálý rozvoj, vzestup, mohutnění. Proto také týž apoštol dodává, že "podle zaslíbení Páně nového nebe a nové země čekáme, ve kterých spravedlnost přebývá."

Kdy se však toto stane? Dočkáme se toho?

Zajisté, drazí bratří a sestry, dočkáme. Co na tom záleží, nedočkáme-li se toho ještě během našeho krátkého přebývání zde a budeme-li tuto dobu připravovat z oblastí duchovních? A kdyže to bude? Právě tuto otázku položili Ježíšovi i jeho učedníci. A co jim na to odpověděl? "Není vaše věc znáti časy nebo doby, které Otec určil v své vlastní síle. Ale vy přijmete moc, až duch svatý na vás přijde, a budete mi svědky v Jeruzalémě a v celé Judei i Samarii a až na konec země."

Není naše věc vyzvídat, kdy co jak bude, ale naše věc je otevřít srdce a mysl svatému duchu Božímu a stát se jeho nástroji.

A přece je leccos, co vnímavému pozorovateli se musí jevit jako náznak, ano důkaz veliké nastávající proměny, o níž mluví Písmo. V nedávné době objevili lidé, že atom, který dotud pokládali za nedělitelný základ hmoty, je vlastně sám o sobě malým vesmírem, který v sobě tají nepředstavitelné síly. Hrubě vyjádřeno, ve kterých přestává být hmotou a jeví se nám jako souhrn energií, ve kterých vládne tatáž zákonitost, jako ve hvězdném vesmíru. Jen nemyslící člověk může zůstat vnitřně nedotčen a neotřesen tímto objevem. Lidé se dosud dávají fascinovat vnějšími účinky tohoto objevu. Jsou uchváceni technickými úspěchy atomového bádání. Avšak množí se také počet těch, kdo v posvátném úžasu si uvědomují důmyslnost, moudrost a účelnost zákonů, jež vytvářejí a spravují vesmír v atomech i vesmír v prostoru. Zbývá pak jen krůček k otázce: jak vznikly tyto zákony? Samy od sebe? To je nesmysl. Musí tu být původ v síle nejmoudřejší, nejdůmyslnější, nejprozíravější! A co je tato zákonodárná síla? I poznají, že duch Boží v kameni dříme, v rostlině dýše, ve zvířeti se probouzí a v člověku myslí a miluje. Tento duch Boží bude zjevovat člověku další veliké síly, které právem můžeme nazvat zázračnými, protože jsou dosud našim zrakům ztajeny.

Dosavadní popírači ducha a Boha budou se snad zdráhat tuto sílu nazvat Bůh. Ale co znamená pojmenování? To je pouhá nálepka. Nezáleží na názvu, ale na obsahu. A jakmile člověk přestane ulpívat na vnějších formách a začne se zabývat obsahem—

drazí přátelé, to bude ta největší revoluce v dějinách všeho lidstva všech dob! Mnohé formy popraskají, formy, posvěcené věky a tradicí. Avšak jestliže překážely v pohledu k jádru, pak musí být obětovány.

Jako se přežívají názory vědecké a jsou vystřídávány objevy novými, tak i náboženství musí projít přeměnou, ve které zmizí překážky, jež bránily myslícím lidem v přístupu k němu. Velcí náboženští myslitelé a věrozvěstové ožijí v nové filosofii, která odmítne hmotu jako základ, protože ten základ neexistuje ve hmotě, ale v duchu. "I stane se, že v těch dnech vyleji ducha svého na všeliké tělo . . . " předvídá veliký prorok. To je významné zaslíbení, jehož splnění nastává. Proto proč se bát, když víme, že nade vším panuje nadevše moudrý a láskyplný Ředitel a Pán všehomíra, jenž nedopustí, aby zahynul svět, jejž určil k spáse. Proto nám i seslal svého nejmilejšího syna, Ježíše Krista, aby lidstvo naučil lásce a vedl k pokoji. Tento duch Kristův vytvoří nový svět, v němž národové přetaví svá děla a tanky v blahodárné stroje a atomových sil užijí k zúrodnění pouští. A nebudou se již učiti boji, nýbrž tomu, jak mírnit lidské bědy.

(Vysíláno do vlasti rozhlasem Svob. Evropy).

Otakar Odložilík:

Dvacáté výročí Jednoty

Nebýt vlídného upozornění redaktorova, nebyl bych si snad ani vzpomněl, že v červnu letošního roku dovršila Národní jednota československých protestantů ve Spojených státech a v Kanadě dvacátý rok činnosti. Na jeho pobídku píši k tomu výročí několik vět, prý jako jeden z pamětníků těch časů.

Poznamenávám předem, že jsem nebyl ani při zakládání Jednoty ani u kolébky Husova Lidu. Rozumělo se samo sebou, třebaže to nikdo nevyhlašoval do světa, že na obou věcech budou mít hlavní podíl duchovní a že se na nás laiky přenesou rozmanité pomocné služby. Na tom, co bylo původně ustanoveno, se za dvacet let celkem nezměnilo, a toto rozdělení úloh zůstalo jedním z výrazných znaků práce, kterou Jednota na sebe vzala.

Z odstupu, který nám byl přisouzen zakladateli Jednoty, a ze vzdálenosti dvaceti let, jeví se mi naše podnikání v tomto světle: Jednota vznikla v době velikého a u mnoha členů opravdového rozruchu nad nenadálým osudem národního státu Čechů a Slováků, nad Mnichovem a nad roztříštěním okleštěné republiky. O vznik a první rozběh se přičinili dva duchovní, kteří se tou dobou dostali na americkou půdu, profesor tenkrát ještě Husovy fakulty Josef L. Hromádka a výrazný člen baptistické obce dr Jindřich Procházka. Slušný byl počet těch činných členů, kteří působili ve Spojených státech a v Kanadě od dřívějška. Připomínám dvě jména, faráře doktora Františka Pokorného, který z vůle Páně je ještě mezi námi, a jeho dávného druha doktora Josefa Břeně—v nich si starší pokolení podávalo ruce s mladšími pracovníky.

Nemám na stole původní prohlášení a projevy z prvních let činnosti Jednoty, kdy ji obezřetně řídil profesor Matthew Spinka. Ať se říkalo nebo psalo to či ono, pramenem a hlavní vzpruhou Jednoty byla touha udržet pohromadě přes odstředivé vlivy americké občany českého a slovenského původu přiznávající se k evangelické víře. Totéž platilo o sousední Kanadě přes politické hranice a přes rozdíly ve společenském ústrojí. Možná, že nedočkaví lidé čekali více než sblížení a společnou práci na úkolech neroztříštěných denominační příslušností. Práce nepostoupila tak daleko, jak si přáli, a časem se spíše vzdalovala od prvotních představ a cílů než by se jim přibližovala. Sbližování nevedlo ke slučování a kde se dostavil těsnější svazek, nestalo se to přičiněním Jednoty, nýbrž souhrou jiných sil, které vyrazily už ze zdejšího prostředí.

Jednota a její měsíčník Husův Lid přispěly k oživení českého a slovenského reformačního odkazu. V mnoha slovních nebo psaných projevech se dosvědčilo, že domácí Chelčického, Jana A. Komenského, Jiřího Čického, Jana Amose Komenského, Jiřího Tranoscia, Jana Kollára, Františka Palackého a Tomáše G. Masaryka, není o nic chudší než tradice německé, švýcarské, nizozemské nebo skandinávské, ke kterým se bez újmy na své věrnosti praporu s pruhy a hvězdami hlásí naši sousedé s těmi zeměmi jako rodo-

vým pozadím. Přisuzovali bychom si ovšem více, než se sluší a patří, kdybychom si říkali, že jsme za dvacet let všecko vyhráli a všude prorazili. Nicméně práce v tom směru nebyla nadarmo a mnoho prvků, které už odumíraly, bylo oživeno a naroubováno ze starých na nové kmeny.

Poslání Jednoty a Husova Lidu dobře nepostihli a nezvážili ti z našich členů nebo z lidí stojících opodál, kteří se dívali jenom po Spojených státech a po Kanadě. Mnichov a německý úder na Československo v březnu 1939 vyplašily z domovů dosti slušný počet lidí, přiznávajících se k té či oné evangelické církvi nebo zakotvených v reformační tradici bez denominačního členství. Po únoru 1948 přibylo Čechů a Slováků, rozptýlených po světě, znamenitým počtem a rozešli se opravdu po celé kouli zemské. Stalo se mnoho a mohlo se ovšem dokázat ještě víc, kdyby se lidé snáze loučili se ztrnulými představami. Ať tak či onak, Jednota a Husův Lid, pokud vycházel pod svým prvotním jménem, nezůstaly bez ozvěny a bez účinku. Někdy to byla jenom zástupná práce, rozvíjená hlavně proto, aby i hlas českého a slovenského evangelictví bylo slyšet za závorami a záclonami, obestírajícími starou vlast. Jindy se rozhodování připojovalo ke starostem a problémům vzniklým buď ve Spojených státech nebo v Kanadě. Jednota nebyla dílem exulantů, dočasně vyplašených z teplých hnízd a vyhlížejících hodinu návratu. Jejím jádrem byli členové životem i smýšlením už zakotvení v nových vlastech a nesoucí plnou odpovědnost za jejich politický a duchovní vývoj. Jednota nepřešlapovala na místě, netočila se podle větrů táhnoucích z politických skupin, nýbrž hleděla si svých zvláštních úkolů. Soudíme, že takovým zaměřením prospěla velikým i malým věcem lépe, než kdyby se byla nabídla ke službám politickému panstvu.

O dvacátem výročí by se slušelo vzpomínat především na ty, kdo s námi zprvu šli a nedospěli s námi k letošnímu výročí. Nemám však po ruce listinu ztrát, které Jednota utrpěla, a kdybych jmenoval jednoho a neuvedl druhého, mohl bych někoho roztrpčit nebo zarmoutit. Dvě postavy nám však ještě stojí před očima, tajemník dr Miloslav Horák a služebník nad jiné obětavý, do nedávna předseda Jednoty, farář Vincenc P. Stupka.

Od jmen vyslovených, i neuvedených, postupuji k členům neviděným a neslyšeným. K tichým a oddaným členům Jednoty a čtenářům Husova Lidu, kteří nepolevovali ve věrnosti a neodcházeli, ani když Jednota a její list procházely soutěskami a chřadly na písčinách. Někteří z nich nás předešli na věčnost, jiní jsou mezi námi, ve Spojených státech, v Kanadě, v Němcích a kdo ví kde jinde. Spojujeme se s nimi v myšlenkách a ve vzpomínkách.

Co je dvacet let v dlouhém pásmu dějin Božího lidu na této zemi? Podle jedněch měřítek jenom kmit světla, při pohledu zblízka slušný kus cesty. Tak jsem se díval na ty dvě desítky let, když jsem si na redaktorovo přání sedl k psacímu stolu a psal tyto odstavce a věty.

MODLITBA

Tys nás vysvobozoval, Hospodine, ze spárů nepřátel, tys nás chránil uprostřed nejhorších válečných běd! Tys dopustil, aby se sobectví vyběsnilo a dals mu okusit vlastního trpkého ovoce. Tys dopustil, aby do vřavy válečne strženi byli i služebníci tvoji. Ale neopustils jich. Nežili nadarmo a zanechali po sobě poženané ovoce. Na nich se vzpamatovali jiní, aby přestali doufat v sílu fysickou a opřeli se o tvé milosrdenství a o tvůj trůn. Spravedliví odstraňovali ruiny a zachraňovali zbytky víry a naději.

V Kristu jsi nám ukázal, že není nečistoty ani zloby mimo nás, aby nás mohla poskvrnit, není nepřítele, aby nám mohl beztrestně zkřivit vlas na hlavě. Jen naše vlastní špatnost byla naší záhubou. Vždycky se svalilo zlé na viníky samy. Kdo jinému kopal hrob, sám do něho padl. A co člověk rozséval, to klidil. *Řeřavé uhlí padalo na hlavy ukrutníků. Nic nebyla platna bezbožníku jeho síla a lest. Nikam nikdy nikdo nedošel se lží a násilím.*

Se lží a násilím se lidstvo dostalo do sporu a válek, z nichž rostlo další neštěstí, bědy, pláč a zoufalství. Jen z poctivé a spravedlivé práce, ze sebezapření ve službě tvé, Bože, vyrostlo požehnané a trvalé dílo, skutečný mír. Jen láska vyváděla člověka z

hrobu, hojila rány a uzdravovala. Po každé válce zase jen tiší dělníci stavěli příbytky, spravovali cesty, odklízeli ruiny a obdělávali pole, aby přinesla více chleba. Po každé válce přemýšleli státníci, jak uspořádat svět, aby už nikdy nedošlo k bratrovražednému boji.— Nikdy se jim to nepodařilo a nikdy nepodaří, dokud se neskloní před jedinou mocí, která se jmenuje soucit, láska.

Jen vděčnost k tobě a tvým darům, úcta k tvému zákonu může dovést člověka k pravé moudrosti a pohnout jej k tomu, aby se vzdal svého sobectví, odložil ješitnost a podřídil své jednání zájmům celku, zájmům všeho lidstva, uznal nad sebou autoritu všech autorit, právo a spravedlnost tvou, která dovede vytvořit vládu zákona a pořádku. Kéž s modlitbou na rtech a v srdci přistupují státníci k vytvoření nadnárodní vlády a zajištění míru na zemi! A nechť utištění a tiší se o tvou ochranu a tvé království nebojí! Amen.

(Tato modlitba napsaná před rokem a tajně poslaná z Československa se konečně dostala na redaktorův stůl. Její obsah vhodně zapadá do rámce současných porad čtyř velmocí!)

ROZHLEDY

Pokrytec nebo světec?

(Několik poznámek na okraj sedmdesátých narozenin profesora J. L. Hromádky)

Pozn. red.: Název těchto poznámek jest vzat z článku, který byl pod tímto titulem otištěn krátce po ukončení druhého shromáždění Světové rady církví v Evanston, Illinois, v r. 1954. Protiklad naznačený v otázce jest stále živý. I dnes jest mnoho těch, přátel i nepřátel, kteří při vzpomínkách na Hromádku se ptají: "Jaký je to člověk?" "Přítel či nepřítel?" "Služebník Kristův či Antikristův?"

V těchto dnech, kdy se profesor Josef L. Hromádka dožívá sedmdesáti let (*8. června) mnoho jeho bývalých přátel a žáků na něho vzpomíná a o jeho životních osudech přemýšlí. Mnozí si kladou otázku: "Kdo je skutečný Hromádka?" Nepoznáváme ho mnozí z nás, kteří jsme mu byli blízko a jeho činnost jsme pozorovali v Československu před válkou a i zde v Americe za války (zda-li pak jsme zapomněli na všecky jeho články napsané na stránkách tohoto časopisu?) a nepoznávají ho prý ani jeho žáci a církevníci doma v Československu. Jak nám přítel z Československa napsal, scházejí se na Hromádkově stole blahopřejné telegramy stejně jako anonymní výhružné dopisy. Theologové i novináři ho podrobují stále přísným zpovědím. Jest Hromádka "rudý bohoslovec a komunistický kolaborant?" za něhož jej s větší nebo menší jistotou prohlašují jedni, anebo je to "nepřítel č. 2", za něhož jej prohlásily jisté komunistické kruhy v Československu? Profesor Hromádka píše a přednáší doma i za hranicemi a kde kdo ho zná. Kde kdo ho zná? Kdo mu rozumí? Zdalipak mu rozumíme my, i když se mu pokoušíme rozumět a když trneme před zjednodušujícími soudy, které nemohou býti právy osobnosti tak dynamické a tak subtitulně jemné, jako je jeho? Nemáme tu výhodu, že bychom se mohli s Hromádkou stýkat osobně, nemůžeme jej sledovat od projevu k projevu a náš pohled na něho je jen omezeným pohledem lidí žijících v jiné zemi a dýchající v jiné politické, kulturní a i náboženské atmosféře než je v jeho zemi. Náš pohled jest proto nutně jen omezeným pohledem. Přes to se však o něj pokoušíme, protože nás Hromádkova činnost zaměstnává a zneklidňuje natolik, že se s ním chtě nechtě musíme vyrovnat.

Křesťanský theolog

Hromádkovi neporozumí ten, kdo neporozumí jeho theologii. A Hromádka je především theolog! Nevíme, zda je nutno v této souvislosti mluvit o osobní víře a zjišťovat ji při evangelickém bohoslovci jako něco navíc k jeho odbornosti. Soudíme však, že Hromádka jest theolog hluboké osobní víry a opravdové křesťanské poslušnosti. Ježíš Kristus, ve kterého věří jako v Syna Božího, ten Ježíš, který byl ukřižován na Golgotě za hříchy a ospravedlnění naše, ten, který třetího dne vstal z mrtvých, tento Ježíš Kristus je mu jediným Pánem a Spasitelem. V rozhovoru s dr. D. G. Barnhousem v r. 1954 profesor Hromádka řekl: "Čím déle pracuji jako theolog i jako příslušník církve, tím

hlouběji se oddávám našemu Pánu Ježíši Kristu. Nikdy v minulosti jsem nebyl tak Kristo-centricky založen ve svém myšlení a vztahu k životu jako dnes. Věřím nejen, že Ježíš Kristus jest syn Boží, ale že jest Bůh-Syn. Základem pro všecko mé učení jest mi božská Trojice. Po celý svůj život jsem vždy bojoval proti zlehčujícím řečem o Bohu a o osobě a práci našeho Pána Ježíše Krista. Moje představa Boha-Otce, Syna a Ducha Svatého jest zakotvena v Slově Božím, v celém Slově Božím, nejen v Novém Zákoně, ale i v prorockých Písmech Starého Zákona." (Eternity, č. 9, 1954).

Proto, že Hromádka vzal vážně Ježíše Krista, vzal vážně i lidský hřích. Člověk pro něho není nějakým zakukleným dobrákem, který si shodou okolností zrovna počíná trochu pošetile, ale někým, kdo jest svým hříchem a tak nahlodán, že propadá vzpouře proti Bohu a tím i soudu před přísným, nejvyšším tribunálem Božím. Avšak Hromádkova theologie tady nekončí. Není pesimistou a škarohlídem. Uvěřil, že Ježíš Kristus přišel za člověkem až na dno propasti jeho porušenosti a bídy, aby jej odsud svou odpouštějící láskou vytrhl a pozval do svého království. Toto království, ve kterém panuje zmrtvýchvstalý a vítězný Kristus, Hromádka vyhlíží, za ním putuje a na ně očekává. Ve výše již zmíněném rozhovoru s dr. Barnhousem, dr. Hromádka pravil: "Věřím, že Ježíš Kristus přijde zpět na tuto zem ustavit své království. Tuto víru vyznám, když opakuji s Apoštolským vyznáním, "Odkudž přijde soudit živých i mrtvých.' S rostoucí radostí očekávám příchod svého Spasitele a Pána. Návrat Ježíše Krista jest pravou naději světa. Tento eschatologický důraz v naší theologii není pesimism! Naopak, jest to ten největší optimism! Ježíš Kristus může přijíti dnes. Žijeme v dějinách, ale nejsme pány ani dějin ani času. On jediný jest Pánem jak dějin tak času. Při pohledu do budoucnosti nehledíme do vzduchoprázdného prostoru. Na konci dějin vidíme Ježíše Krista, toho ukřižovaného, vzkříšeného a opět přicházejícího. Toto jest, co jsem vždycky učil." (Eternity, č. 9, 1954).

S biblickými svědky Hromádka vyznává, že jsme na této zemi poutníci, kteří zde "nemáme místa zůstávajícího, ale onoho budoucího hledáme," ve kterém spravedlnost a láska přebývají. Tato pouť však nikterak nepředpokládá útěk ze světa, ale posloucháním Boží vůle na tom místě a v té situaci, do níž nás Pán Bůh postavil. S Božího hlediska to vždycky stojí za úsilí, aby křesťan i za nejtěžších okolností znovu začínal svoji práci na člověku takovém jaký je, a aby to konal s láskou, s trpělivostí a v ochotě k milosrdnému odpuštění.

Tyto sručně načrtnuté body Hromádkovy theologie lze nalézt ve všem jeho každonenním uvažování a rozhodování uprostřed chaotického dneška. Hromádkovi sotva může rozumět ten, kdo si neuvědomuje toto pozadí jeho myšlení a kdo hledá důvody a motivy jeho často zneklidňujících a pobuřujících stanovisek někde jinde.

Západník—přes všechny protesty odpůrců

Profesor Hromádka miluje všecko to, co jest opravdu velikého na západní kultuře. Na zdi své princetonské i pražské studovny si pověsil obraz Abrahama Lincolna. Masaryka prostudoval jako málokdo a k Masarykovi se v mnoha věcech stále vrací. Jednu ze svých nejlepších knih napsal o Emanuelu Rádlovi (Don Quijote české filosofie — první vydání vyšlo v USA; druhé vydal Jan Laichter v r. 1946). Masaryk a Rádl jsou mu ze všech představitelů moderního češství nejbližší. Však jsou to právě tito dva, kteří jsou v moderních dějinách českého myšlení vyznavači a hlasateli toho nejpěknějšího, co západní kultura vytvořila. Víra ve vítězství pravdy, úzkostlivý smysl pro lidská práva a sociální spravedlnost, úcta k ženě, mravní ryzost, to všecko je jim i Hromádkovi drahé. Kdo ostatně vedl v Československu větší zápas o plné přijetí a věrné následování Masarykova odkazu než E. Rádl a kdo se úsilovněji snažil o plné pochopení a vyložení jich obou než Hromádka?

A přece dnes nacházíme Hromádku zdrženlivého k tomu, co se v současném primitivním politickém žargonu nazývá ZÁPAD a z jeho úst i pera vycházejí kritické výroky o Západu, které nám jsou velmi nepříjemné. Ztratil snad víru v ideály západní civilisace anebo zradil vše, na čem budoval svůj život? Tak se domnívá mnohý, kdo pospíchá ve

svém soudu. S Hromádkou to však není tak jednoduché!

Soudíme, i když víme, že mnozí z našich přátel s námi nesouhlasí, že Hromádka si jenom plněji než většina z nás uvědomuje vážnost krise moderního západního člověka mezi jehož ideály a skutečným životem je rozdíl asi takový, jaký je při člověku, který sice ví a horuje o dokonalém zdraví, ale který je při tom rozhlodán těžkou nemocí. Vidí dnešního západního člověka v jeho sobectví, vidí jak se strachy třese o svoje pohodlí a privilegia, vidí jej v jeho duchovní skepsi a malomyslnosti, vidí jej srdcem nevěřit v ideály, které ústy vyznává, vidí jej zmaterialisovaného do téže míry jako je jeho nevěřící komunistický odpůrce, a celkem nemohoucího při všech pokusech uvést svět do pořádku. Vidí úkoly, které volají po důkladném řešení a jak je málo času na jejich zvládnutí. Volá jako na poplach a tvrdí, že jestliže se západní svět nesebere ze své mdloby, jestliže znovu nepromyslí a nově neuchvátí co je pravou podstatou pojmu pravdy, svobody a spravedlnosti, že mu přes všechnu jeho materiální sílu vypadnou věci z ruky a ztratí vše, co má! Hromádka není doma v liberalismu, v onom způsobu myšlení a jednání, ve kterém je svoboda chápána příliš individualisticky a ve kterém se člověk stává do té míry autonomním rozhodčím o sobě samém, že ve jménu svobody upadá do mravní anarchie ve svém životě osobním, rodinném i společenském, což se pak projevuje nejen v kulturní, ale i v hospodářské a politické situaci. K čemu dobré a jak platné jsou ideály lidem, kteří v ně nevěří a které podněcuje k akci ne víra v tyto ideály nýbrž strach o osobní pohodlí?

Jako Karel Barth tak i Hromádka nemá rád heslovitá označení. Přes to však neváháme ho označit za ZÁPADNÍKA. Jemu ovšem daleko cennější jest označení křesťan. Jeho láska k západní kultuře není slepou, ale je kontrolována tím, do jaké míry jsou západní ideály přímým odleskem ideálů křesťanských. Hromádka vyznává víru v Krista a ne v Západ či Východ. Kristus jest věčný! Západ se může do jisté míry ztotožnit s křesťanskými ideály, ale Krista nelze ztotožniti s žádnou civilisací a kulturou! Odsud také pramení Hromádkova svoboda ke kritice Západu. Jako křesťané na Západě se musíme vyvarovat bráti Hromádkovu kritiku lehkovážně a nelekejme se toho, že ji komunisti tolikrát vítají a zneužívají. Říkají-li dva totéž, není to totéž!

Je Hromádka komunista?

Hromádka se nikdy netajil svými sympatiemi k levicovým hnutím. Jeho sympatie pro zápas demokratického Španělska proti Francově fašistické diktatuře, sympatie pro zápas Číny proti Japonsku a Habeše proti italskému fašismu jej přivedly už dávno před druhou světovou válkou do úzkého styku se všemi československými socialisty a komunisty. Hromádka nikdy neodmítal spolupráci se všemi, kteří se se sociální bídou jakkoliv pouštěli do zápasu. Do Prahy se vrátil po druhé světové válce, několik měsíců před tím než komunisti převzali vládu a kdy sovětské Rusko zaujalo to postavení, které dnes v Evropě má. — V Československu se začaly provádět sociální a hospodářské reformy, jejichž zásadním účelem bylo rozdělení podílu na výsledcích lidské práce do větší šíře než tomu bylo doposud. Ve jménu čeho se mohl křesťanský theolog postavit proti úsilí po větší hospodářské i sociální spravedlivosti? Hromádka odpověděl na tuto otázku přijetím pozvání do akčního výboru nového komunistického Československa — nikoliv jako komunista, ale jako křesťan. Soudíme, že vešel do této spolupráce s komunisty proto, že mu pathos sociální revoluce, představované v Československu komunismem, připomínal příliš mnoho hlasů znějících z kázání starozákonních proroků, z úsilí prvotní církve a ze slavných odkazů některých mnišských řádů a domácí husitské revoluce. Vešel do této spolupráce potud, pokud mu to dovolilo jeho svědomí křesťanského theologa. Hromádka jistě ví, že je sice možno ztotožniti některé komunistické ideály s ideály křesťanskými, ale že nelze zanic ztotožniti Krista s komunismem.

Hromádka odmítá dialektický materialismus jako životní filosofii. Vidí, že ve svých mravních důsledcích vede k podceňování lidského individua, k posvěcování prostředků účelem, k nelidskosti a k omlouvání krutostí. Trpělivě a ustavičně upozorňuje na to, že materialismus nestačí dát uspokojivé odpovědi

na poslední otázky člověka. V přednášce "Komunismus a křesťanství (vyd. r. 1946) praví: "Křesťanství přesahuje komunismus do hloubky i do výše. Křesťanství je náboženstvím, komunismus je hnutím pro lepší a spravedlivější organisaci lidské společnosti. Jestliže však zmlkne nebo odumře to, co zvěstovali a budovali proroci, apoštolové a prostí věřící od staletí, pak se budou rozkládat základy i té stavby, kterou vybudoval komunismus. I komunismus potřebuje nad sebou vyššího Soudce a vyššího měřítka. Jestliže se komunismus stane náboženstvím, začnou-li lidé místo Boha vzývat komunistickou stranu, její představitele a program, stane-li se komunismus sám sobě nejvyšší normou, pak se promění v modlářství a tyranii. A modlářství i tyranie nesou v sobě símě rozkladu a smrti."

Čteme-li dobře jeho projevy a spisy, vidíme, že si nedělá ilusí o mravní úzkostlivosti a barbarské krutosti těch, kteří usilují budovat nový řád, a že těžce nese to, že se ve jménu sociální spravedlnosti v Československu děly a dějí se křivdy, že jsou lidé šikanováni a často vězněni bez příčiny, že revoluce vynesla na povrch i bahno a smetí, lidi, kteří si stále ještě vyřizují své účty a že život zhrubl. Za jeho kritikou a protesty, je znát, že tu mluví někdo, jehož srdce je při všech sociálních změnách, ale kdo má obavy, aby nebyly zrazeny novým sociálním zločinem. Ve shora již citované přednášce, Hromádka dále říká:

"Zajisté mezi některými thesemi komunistické filosofie a křesťanskou vírou zdá se být nesmiřitelný spor. Křesťanovi jest víra ve svrchovaného Boha, Stvořitele a Pána, Spasitele a Soudce živých i mrtvých, počátkem i koncem života. Komunismus bývá vykládán jako bytostně nevěrecký, atheistický. Jaký to smír? Oheň a voda se nedají smířit — Atheismus komunistů se dá historicky a psychologicky vysvětlit, ale jest bludem — nad to pak bludem, který nepatří ku podstatě toho, co komunismus dělá komunismem. Setrvají-li komunisté na atheismu, pak s nimi budeme zápasit, ale tak, aby při tom bylo zachráněno a upevněno, co revoluce a dynamika komunistická vybojovala pro větší spravedlnost a bez čeho by náš život sociální a politický se potácel zpět. Budeme upevňovat výboje socialistické revoluce, bude-li třeba i — proti komunistům."

Konec cesty?

Profesor Hromádka vede asi svůj největší a nejtrpčí životní boj a je málo lidí, kteří jej chápou, kteří jej podpírají a kteří mu jej usnadňují. Jak jej mohou pochopiti i dobří lidé, kteří přišli o včerejší bohatství? Jak jej mohou podpírati ti, kteří jsou sice ochotni uvěřit ve věc sociálního pokroku, ale jejichž svědomí jsou urážena nehorázným, únavným a tendenčním lháním v novinách i rozhlase a kteří z každodenní prakse vědí o zločinech, křivdě, tlaku, osobní hamižnosti, která se skrývá za stranickou legitimací? Jak mu mohou jeho úkol usnadniti ti, kteří nevěří ve stejné zásady jako on, kteří jsou posedlí novou mocí a neomylnictvím, kteří selhávají v plnění úkolů, které na sebe před národem vzali a kteří jsou schopni lži a kdekterého cynismu? A přece jej všichni potřebují a jeho hlas je dnes vážná výzva uprostřed současných temnot a mrákot z dnešního Československa. Kdy to však měli ve světě lehké křesťané, kteří vyšli ze svých modliteben, sestoupili se svých kateder a vzali na sebe na tržišti života břímě konkrétního rozhodování a odpovědnosti? Od kdy byli bezpečni před přáteli i nepřáteli? Kdo z nás si troufá dnes s definitivní platností prohlásit pravdu nebo omyl Hromádkových rozhodnutí?

Věříme, že Hromádkovi nejde o nic jiného než o to, co říká: o poslušnou službu Ježíši Kristu, Pánu jedinému. V této službě je možno dělat chyby, koná ji přece zase jenom hříšný, lidským bídám poddaný člověk. V této službě však nakonec rozhoduje jenom věrnost

Oči mnohých jsou ve světě i v Československu upřeny na Hromádku. Svým způsobem je dnes representantem křesťanského svědectví vy východní sféře. Na průběhu jeho zápasu i na dalším jeho životním osudu se nám ukáže a ozřejmí nejen mnohé o něm samotném, ale i o těch, mezi kterými a se kterými žije: Kdysi vyzýval své posluchače a žáky: "Pojďme na výšiny, tam, kde větry vanou!" Dnes po nich kráčí sám — a mnoho bude záležet na tom, jak po nich přejde! Ti

z nás, kteří ať už z jakýchkoli příčin, jsme ho přestali následovat, ale nepřestali míti rádi, mu přejeme k jeho sedmdesátým narozeninám Boží požehnání a vedení v dalších letech života.

(Na tomto článku má velký podíl přítel redaktorův J. Š., který si nepřeje být uváděn.)

Dvojí Hromádka?

(Několik citátů z Hromádkových spisů)

"Dějiny nejsou tvořeny pouze tím, co se dá nahmatat a sociologicky popsat. Dějiny jsou tvořeny, i hmotné a politické řády, skrytými, někdy těžko popsatelnými, a přece živými motivy víry. Křesťanova víra jest určitým vztahem ke světu a životu . . . Křesťan věří v poselství prorocké a apoštolské, že Pán Bůh ve své svrchované spravedlnosti a lásce sestoupil v Ježíši Kristu do našeho všelijak porušeného a bezmocného světa, aby nás vysvobodil z hříchu, mdloby a smrti a aby si nás posvětil k svému dílu ve světě. Tato víra má pro něho a pro jeho vztah k lidem, společnosti a státu zcela určitý dosah a sílu. — V jejím světle vidí závažnost a neodbytnost své *zodpovědnosti* za duchovní i hmotnou bídu ve světě tak, že celá jeho činnost — také sociální a politická — nabývá osobité dynamiky."

(Komunismus a křesťanství, str. 35, 36).

Zatím co Karel Barth soudí rovnocenně Západ i Východ a nemá mnoho dobrého, co by řekl o jednom i druhém, Hromádka, zdá se, je přesvědčen, že socialistická společnost obsahuje více křesťanských prvků než společnost kapitalistická. V knize "Theology Between Yesterday and Tomorrow" (vyšlo nákladem Westminster Press ve Philadelphii v r. 1957) na str. 76 píše o beztřídné společnosti, že "jest odleskem biblického dědictví proroků a apoštolů, jakýmsi druhem světské eschatologie." Na stranách 82-83 jest pak Hromádkovo prohlášení: "Troufám si vyjádřiti úsudek, že smysl marxistického atheismu jest radikální humanismus. Jeho středem není, co my nazýváme negativní bezbožností, ale úsilí osvobodit člověka a lidskou společnost od všeho, co ochromilo jeho porozumění i schopnost o zvládnutí zákonů přírody, společnosti i dějin."

". . . . církev Kristova . . . ví, že i v nejdokonalejší výstavbě společenské jest nutno stále zápasit o duši člověka, o ryzost jeho svědomí, o čistotu jeho srdce a o lásku. Evangelium jest tímto stálým zápasem o člověka. Obrací mysl lidí k té pravdě, která slovem Boha živého proniká lidská srdce. Zvěstuje odpuštění těm, kdo znají svou vinu a mdlobu, nevědí si rady sami se sebou a kdo zůstávají i uprostřed společnosti poměrně nejspravedlivější hříšníky před lidmi i před Bohem. Člověk je provázen a bude vždy provázen svým proviněním, nemocemi, neštěstím a utrpením. Vztahy mezi lidmi budou stále narušovány nevěrností, závistí, nečistotou a zlobou. Zde zůstane pro církev místo jejího svědectví a služby, které nikdo za ni nebude moci vykonat. Církev svou zvěstí o odpuštění a vysvobození, svým svědectvím o bezpodmínečné služebné lásce rovná a bude rovnat cestu od člověka k člověku a bude naplňovat každou společnost tím ovzduším, bez kterého i nejdokonalejší stavba zůstává chladnou, mrazivou a nehostinnou.

Evangelium o cestě za člověkem.

Vladislav Jelínek:

Po stopách Českých bratří v Berlíně.

O Jednotě bratrské v Berlíně a zvláště v Rixfordě dovídáme se z různých pramenů. Historicky důležitý a cenný je zápis, který nalézáme zejména ve Vlčkově osvětě, že Rixdorf, jako česká osada, byl založen r. 1737 od vystěhovalců, kteří přišli zejména z Gerlachsheimu, vedeni svým kazatelem Augustem Schulzem a utvořili tu tak vlastní sbor "Jednoty bratrské" čítající přes 600 duší. Kromě nich byly zde i některé rodiny, které se stýkaly s berlínskými Čechy augsburského vyznání a chodívaly obyčejně na služby Boží do Betlemského chrámu; Češi helvetského vyznání měli vlastního kazatele.

Kazatelé z Berlína navštěvovali Rixdorf v určité dny, jako na příklad M. Servus každých 14 dní, a vykládali slovo Boží luteránům a členům Jednoty bratrské v německém koste-

le. Roku 1798 byly prováděny ještě zápisy farní v jazyce českém, později výhradně jen německy.

Roku 1790 čítala Jednota bratrská 201 duší, roku 1827 již jen 148 a v roce 1890 okrouhle jen 100 duší.

Z jiného pramene se dovídáme, že prvotní příchod exulantů z Čech do Berlína se uskutečnil v roce 1732. Tito naši bratří přicházeli z nehostinného Lubína ve skupinách po 15-30 lidech ve stavu velice zuboženém. Teprve v Berlíně jim dovolil místní velitel dvorního města vstup a pobyt. Neznajíce německy nenalézali dlouho práci a upadli proto do bídy a nemocí.

Jedni si koupili za zbylý peníz len a přeslice snažíce se takto skromně živit, jiní pak, kolem 350 osob, pracovali pro jistého kupce, jenž jim opatřil přeslice a tkalcovské stavy a dával jim práci; některé však tyto trampoty a příkoří tak postihly, že pod jejich tíži umírali.

Ale ani tu je neopouštěla pevná víra v Boha. Zbožný život, pilnost, pracovitost, houževnatost, dovednost a především mravní spolehlivost a věrnost získaly jim ponenáhlu přízeň měšťanů berlínských, posléze i samotného krále, jenž si jich velice vážil a dokonce i dostatečně podporoval v jejich snahách a předsevzetích a to všelikým způsobem. Daroval každé rodině po 20 tolarech jednotlivcům i dětem zvláště, úhrnem 600 tolarů, kromě toho zálohu dalších 600 tolarů. Vykázal jim 38 stavebních míst a zahrad na výstavbu města v bývalé Vilémově čtvrti a poskytli jim nejen všechny stavební potřeby, nýbrž i dalších 2237 tolarů na různé výlohy a když ani to na stavbu nestačilo, byla jim poskytnuta další bezúročná pomoc 600 tolarů. Ustanovil jim roku 1734 zvláštního učitele a to jednak Jiřího Petrmanna, který české dítky učil německy a Matěje Kopeckého, který vyučoval jazyku českému. Roku 1735 byl ustanoven kazatelem Ondřej Machera, jenž se zasadil o to, aby byl vystaven český kostel zvaný Betlémský, jehož základní kámen z příkazu krále položil generál z Gvašenapu dne 21. února 1736. Král daroval jim zvon a dovolil jim též vlastního hrobaře pro český hřbitov, ležící za bránou Halskou. Když na počátku měsíce června 1736 bylo králi oznámeno, že přišlo 187 osob do Chotěbuz, poručil král, aby se odebrali do Berlína, poskytl jim ihned finanční podporu a dal novým příchozím vystavěti ještě 20 dalších domů.

Po smrti již vzpomenutého Augusta Schulce roku 1752 bylo exulantům dovoleno, aby si zvolili vlastního duchovního, dle řádu Jednoty bratrské. Exulanti vyznání reformovaného měli také dovoleno voliti si vlastního kazatele a obrátili se proto se žádostí o duchovního do Lešna, bývalého slavného a historického sídla Jednoty bratrské v Polsku.

Byl jim poslán J. B. Elsner (nar. 5. března 1717 ve Wengrowie v Polsku), který se naučil velmi záhy česky a horlivě se snažil, aby jeho osadníci poznali víru českobratrskou, to jest Českých bratří. Vydával proto nově některé spisy Jana Amose Komenského a i své vlastní a snažil se také německými spisy dokázati, že bývalé učení Českých bratří a učení reformavané církve se shodují.

Je mnoho příčin, aby bylo vzpomínáno na naše české exulanty v Berlíně. Stopy našich exulantů — pobělohorských vyhnanců pro víru, stopy jejich českého života v Berlíně připomíná nám ještě podnes hřbitov Českých bratří nedaleko Nového Kolína (Neuköln) a jiná místa, na příklad náměstí a ulice z hlavních východozápadních tepen Nového Kolína nesly dlouho názvy po českých pobělohorských exulantech. Pověst exulantských rolníků, obchodníků a živnostníků, až přímo v Berlíně nebo jeho okolí, kteří se usadili, znamenala dobrou českou práci, spolehlivost a houževnatost. Dvě Komenského náměstí v Berlíně promlouvala dlouho, až do druhé světové války o úctě německého národa k duchovním hodnotám Českých bratří a k jejich duchovnímu vůdci J. A. Komenském.

VOLNÁ TRIBUNA

Vladimír Pospíšil:

Papež Jan XXIII. anebo XXIV?

Enrico Molnár v č. 2/1959 napsal toto: "Divil jsem se tomu, jak málo lidí si povšimlo faktu, že dějiny vědí o jiném papeži, také se jménem Jana dvacátéhotřetího, a že proto

dnešní papež, kdyby miloval pravdu, by se měl jmenovat Janem XXIV." E. Molnár uvádí dva důvody, proč se dnešní papež za původního Jana XXIII. stydí. Předně: "Když byl sesazen s papežského úřadu kostnickým koncilem 1415, Jan zbaběle utekl z Kostnice . . ." A za druhé: "Původní Jan XXIII, po svém sesazení . . . se přiznal ke svým omylům a hříchům, a také uznal neomylnost církevního koncilu. A toho učení nemůže strpět žádný biskup římský, jenž stojí na papežské neomylnosti. Proto vidím v činu dnešního papeže úmyslný návrat k dogmatické výlučnosti a konservatismu . . . "

Zdá se mi, že sotva mohou býti oba důvody správné. Jsou do jisté míry, podle mého zdání, ve vzájemném protikladu, když v prvém případě jde o nepodrobení, a v druhém o podrobení se Jana XXIII. koncilu kostnickému. Že Jan utekl z Kostnice zbaběle? Luther též uprchl před císařem z Wormsu a přece byl vzorem statečnosti. Myslím, že dnešní Jan se spíše stydí za zločiny původního Jana XXIII., o kterém se též mimo jiné soudí, že nechal otráviti svého papežského předchůdce.

Chceme-li zkoumati důvody, proč dnešní papež si dal jméno Jana XXIII., všimněme si výsledků vatikánského dějepisného badání o papežích, uveřejněného v "Annuario Pontificio 1953." Zde, mezi 259 papeži, nenajdeme nejen Jana XXIII., ale ani jeho předchůdce, Alexandra V., ani žádného jiného papeže, sídlícího mimo Řím. Se stanoviska Vatikánu jsou to "vzdoropapežové". Jedinou výjimku tvoří sedm francouzských papežů v letech 1305-1378, během tak zv. "avigonského exilu".

Jako 204. papež v pořadí za Sv. Petrem, je ve shora uvedeném ročníku zaznamenán současník Jana XXIII., římský papež Řehoř XII., který se podrobil kostnickému koncilu, a abdikoval. Mezi papeži se jménem Jan chybí v seznamu 259. papežů nejen Jan XXIII., ale i Jan XVI. a Jan XX. O Janu XX. podotknuto, že nikdy neexistoval. Jan XVI. mohl vládnout těsně kolem roku 1000, tedy v období před Řehořem VII., kdy ještě nebylo přesných a pravidelných záznamů o papežských konsekracích. Dnešní papež je tedy třiadvacátým nebo dokonce dvaadvacátým papežem se jménem Jan, i když počítáme onoho, který byl sesazen kostnickým koncilem Podobná, i když méně komplikovaná je situace u papežů se jménem Felix. U Felixe III. je současně uvedeno, že byl "druhým" a u Felixe IV., že byl "třetím". poněvadž o Felixovi II. se nic neví.

E. Molnár tvrdí, že málo lidí si povšimlo faktu, že dnešní papež si dal jméno papeže, který již existoval. Myslím, že v ČSR si toho faktu povšimli dostatečně. V našich dějinách se totiž původní Jan XXIII. "proslavil" zcela mimořádně. Je zachycen i v jednom z nejpozoruhodnějších československých filmů "Jan Hus". Zde provádí komediantsky působící obřad dávání Husa do klatby, který počíná slovy: "Já, Jan dvacátýtřetí . . ."

Je známo, že nový papež obyčejně přijímá jméno papeže, s nímž cítí určitou afinitu. Tak na př. u papežů se jménem Pius shledáváme mnohé společné prvky. Nynější papež vysvětluje příjetí jména Jan hlavně tím. že jeho otec byl Jan, a že on sám byl křtěn v kostele sv. Jana. Za těchto okolností zdá se býti jedině zajímavým, že dnešní papež nepřijal jméno Pius XIII. Zdá se, že přerušení linie Piů má zde hlubší význam. Připomeňme si, čím se Piové vyznačovali. Pius VII. r. 1815 znovu zařídil neslavně proslulý řád jesuitský, který papež Klement XIV. r. 1773 zrušil. Pius IX. vyhlásil dogma o neposkvrněném početí Panny Marie r. 1854. Vidění Bernadetty v Lourdech vyložil jako nebeské potvrzení tohoto dogmatu, a r. 1870 vyhlásil dogma o papežské neomylnosti. Pius X. bojoval proti modernismu v katolické církvi, a r. 1910 předepsal antimodernistickou přísahu pro všechny kněze. Pius XII. vyzval koncem r. 1949 všechny křesťany, aby se spojili pod římskou církví. 1. listopadu r. 1950 vyhlásil dogma o nanebevzetí Panny Marie. Předtím po tři dny, ve vatikánských zahradách, prý viděl tentýž "sluneční zázrak", který r. 1917 provázel zjevení Panny Marie třem ovčáckým dětem v portugalské Fatimě. Princip tohoto "zázraku" pozůstává v tom, že po dlouhém hledění do slunce předrážděný zrakový nerv vyvolá zdánlivý obraz, kterak slunce tančí, a pak se řítí proti zemi. Na konci r. 1950 Pius XII oznámil, že pod hlavním oltářem basiliky Sv. Petra byl objeven hrob tohoto Kristem nad jiné vyvýše-

ného apoštola. R. 1954 papež Pius XII. kanonisoval Pia X., jenž se tak stal prvým světcem mezi papeži po 242 letech. Koncem r. 1954 měl Pius XII. tajuplná vidění, prý Krista "co předplacení na vlastní svatost", jak mi napsal jeden náš exulantský redaktor.

Příšeří dogmatické výlučnosti, přehnaného mariánského kultu a konservatismus; tot' dědictví Pia wII a jeho jmenovců. Zdá se, že nynější papež chce přinésti něco zcela nového. Naznačil to přijetím nového jména. Svým počínáním pak ukazuje, že ono zpátečnické příšeří, jež přejal, hodlá provětrat.

Literatura

Přemysl Pitter:

SVĚDOMÍ A ÚKOL

Občas se rozvlní hladina našeho exilu pod myšlenkovým náporem některého z těch, kdo neuprchli z vlasti jen proto, aby si zachránili život a nabyli svobody. Po Kolárově "Listech němému příteli" a "Otázkách české tradice" přichází Ladislav Radimský, známý jako básník Petr Den, se svou sbírkou esejí *"Rub a líc našeho národního programu v atomovém věku"*. (Vydala "Křesťanská akademie" v Římě, Via della Conciliazione 1.- Stran 182, cena 1.50 dol.)

Radimský si svou práci nikterak neusnadnil. Prvních osm statí je bušení do svědomí, žíravý rozbor a bezohledné pranýřování našich hříchů a chyb osobních a národních. V druhé části se pokouší stanovit program života, jaký by měl vzniknout po zániku komunistického panství u nás. Radimský nepočítá s násilným převratem, ani nespoléhá na pomoc zvenčí; úspěch vidí jen v mravním úsilí, náboženském probuzení a duchovním vzepětí.

Knížka je určena vzdělancům, od nichž si autor hodně slibuje. Vyznávám, že tohoto očekávání nemám. Raději bych Radimského knížku viděl přeloženou do mluvy prostých čtenářů, aby se tak stala přístupnou vrstvě širší, nežli je tenký škraloup inteligence. — Chápu autorovu zdrcující kritiku v první části jeho knížky, protože měl před sebou obraz vzdělanců vrstvy, k níž patří. Za svého života měl jsem více co činit s nenápadnými vrstvami spodnějšími, které nevedly ani neurčovaly kulturu a politiku. Jak rád jsem se k nim vracel po exkursích do vrstev vyšších! Kolik hodnot mravních a náboženských bylo v nich skryto! Snad má Radimský za úkol burcovat vzdělance, kteří zradili; je důležité a nutné volat je ku pokání a obrácení. Avšak já víc si slibuji od těch, které vzdělanci přehlížejí, v nichž však zůstávají uchovány duchové síly, nedotčené ani módními proudy filosofickými, ani mocenskými zásahy politickými.

Úsilí hrstky našich národních buditelů nenalézalo odezvu u vzdělanců své doby, nýbrž ve spodních vrstvách národa. Podobně, věřím, bude i v úsilí o naše duchovní obrození: nebudou to vzdělanci, kteří se národu odcizili a nedovedou se už ani jasně česky vyjadřovat a česky myslit. Tu tedy já vidím náš přední úkol: pravdu, kterou nám Bůh zjevuje, zvěstovat těm, kdo stále ještě tvoří jádro národa. Tam je půda připravená a vláhy dychtivá. Jen nutno se naučit mluvě, které by i prostý člověk rozuměl.

Kanada a menšinové církve východní Evropy

Profesor církevních dějin v Pine Hill Diviniti School v Halifax, N. S., dr. Jan F. Mackinnon, vydal tohoto roku knihu, "Canada and the Minority Churches of Eastern Europe — 1946-1950". Popud k napsání knihy dalo poválečné přistěhovalectví do Kanady, které v letech 1946-1950 representovalo především utečence před komunismem. — Prof. Mackinnon si všímá hlavně náboženského složení do této nové skupiny kanadských přistěhovalců. Každá národní skupina jest popsána v samostatné kapitole. — Nás Čechoslováky přirozeně zajímá kapitola o nás, která tvoří osmnáctou kapitolu knihy. Na sedmi stranách jest zde vypsaná s kaleidoskopickou pestrostí reformační historie našeho národa. Zajímavé jsou poznámky týkající se Československé církve. Autor knihy naznačuje, že příslušníci této církve mezi kanadskými uprchlíky náleží ke skupině, která nejrychleji ztrácí svou náboženskou identitu. Jest to snad proto, že československá církev jest více národní než reformační?

Kniha obsahuje dvacet kapitol a jest opatřena rejstříkem, mapou východní Evropy

a barevnou mapou Kanady. Cena není uvedena, ale jest ji možno objednati u autora: Prof. dr. Ian F. Mackinnson, Pine Hill Divinity Hall, Halifax, N. S., Canada.

CESTOU ZE SOVĚTSKÉHO KONCENTRÁKU

Jedna z nejnapínavějších a nejotřásavějších knih, jež právě vyšla, je Dr. Fr. Poláka "Cestou ze sovětského koncentráku". Nepodám její obsah, protože knihu musí každý číst, aby aspoň poněkud si představil život v dnešním Rusku a pochopil, co znamená kremelský komunismus i pro náš národ a svět. Kniha je podle mého soudu jednou z nejvýznamnějších publikací. Není to literární dílo; mluvnické chyby rádi omluvíme, uvědomíme-li si že autor prožil leta v Sovětském svazu bez možnosti číst a psát v mateřském jazyce. Cena a význam spisu spočívají v jeho dokumentárnosti: je obžalobou, varováním a výzvou. Knihu vydal autor svým nákladem. Stojí 2.60 dol. Objednávku adresujte: F. Polák, 41-82 Gleane St., Elmhurst 73, L. I., New York

---

Z našeho Sionа a odjinud

14. června tomu bylo deset let, co zemřel v Praze třetí synodní senior českobratrské církve evangelické, Dr. Josef Křenek. Dr. Křenek byl znám jako vynikající kazatel jak v Československu tak i v U.S.A., kde působil po mnoho let v Chicagu, Illinois a v Silver Lake, Minnesota.

---

14. června se dožil 75. let br. prof. dr. Antonín Frinta, předseda Kostnické Jednoty v Československu a agilní pracovník v čsbr. evang. církvi. Br. Frinta byl nejprve středoškolským profesorem v Mladé Boleslavi, v Plzni a v Praze na malostranské reálce. Po skončení I. světové války, dr. Frinta se habilitoval na Karlově universitě v Praze jako docent slovanské jazykovědy se zřetelem k fonetice. Prof. Frinta též vyučoval na dramatickém oddělení pražské konservatoře. V třicátých letech pak byl jmenován profesorem Karlovy university. Literární činnost prof. A. Frinty jest mnohoznačná. Vědecké spisy obsahují: "Novočeskou Výslovnost", "O učení cizí výslovnosti", "Čeština emigrantských osad v Rusku", "A Czech Phonetic Reader", "Dějiny lužicko-srbské literatury" a mnoho jiných. Spisy nábožensko-církevní thematiky zahrnují: "Náboženské názvosloví", "Husovo album", "Jubilejní almanach" (Schematismus církví—1928), "Čeněk Dušek" a j. Dr. Frinta byl též spolupracovníkem Ottova Slovníku naučného, spoluzakladatelem Blahoslavovy společnosti, předsedou bývalého "Přípravného výboru pro obnovu kaple Betlemské", budovatelem evang. musea a knihovny Husova domu atd.

V květnu t.r. náš česko-americký tisk vzpomenul 80. narozenin dr. Alice Masarykové, dcery prvního presidenta Československa T. G. Masaryka. Dr. Alice Masaryková jest dobře známa po celém světě. Její osvětová a kulturní práce pro blaho československého lidu nikdy nebude zapomenuta. Přejeme dr. Alici Masarykové ještě mnoho požehnaných let v práci pro dobro našeho lidu.

Christian Century otiskla zprávu, že bývalý major letectva Claude Eatherly se podrobil psychiatrickému léčení v jedné z nemocnic pro válečné vysloužilce. Major Eatherly byl pilotem bombardovacího letadla, které svrhlo atomovou bombu na Hirošimu. Od. zmíněného útoku, při kterém zahynulo asi 100,000 lidí, major Eatherly se cítí osobně vinen smrtí těchto lidí. Od r. 1947 se dvakrát pokusil o sebevraždu. Bude psychiatrické léčení stačit na rozřešení problému muže, jehož tragedie jest tragedií celé lidské generace?

Národní rada Kristových církví oznámila, že v posledních několika týdnech čtrnáct amerických misionářů bylo vypověděno z Iraqu. Misionáři příslušeli k reformované, k evangelické reformované a k spojené církvi Kristově v USA.

Dva biskupové východo-německé lutherské církve doporučují normální vztah církve ku statu v jejich komunisty ovládané zemi. Obá církevní vůdcové však odmítají materialism. Saský biskup Gottfried Noth prohlásil na synodním jednání v Drážďanech, že Evange-

lium Ježíše Krista nesoutěží s žádnou ideologií. "Jest to zvěst Toho, kdo zemřel i za bezbožné," pravil biskup. Dále pak dr Noth řekl, že "atheismus zavázal církev znovu promyslet svou evangelisační činnost." Nestačí ukazovat na rozdíly mezi křesťanskou vírou a atheistickou ideologií. Církev nesmí žít pohledem do minulosti! Nicméně však víra v Ježíše Krista znamená odmítnutí materialistické ideologie. Biskup Noth popřel, že církevní vedení sasské církve nemá zájem o normální vztah mezi církví a státem. Nepopřel však nevyhnutelné těžkosti mezi převážně marxistickým státem a církví. Tyto těžkosti a napětí musí však být řešeny trpělivým a poctivým vyjednáváním. — Pomořanský biskup Friedrich Wilhelm Krunmacher prohlásil před pomořanským synodem, že "křesťané mají přijat stát jako Bohem zřízenou instituci, ale že mají odmítnouti atheismus. Křesťan a přesvědčení komunisté se shodují v tom, že rozdíly mezi státem a církví omezují možnost spolupráce mezi nimi. Křesťanská akce však nemůže být posuzována politickými normamy, protože obsahuje hlubší otázky svědomí.

Náboženská zpravodajska služba uveřejnila zprávu, v níž poukázala na to, že Američané utratili o 15 procent více za cigarety a tabákové výrobky než obnášely jejich příspěvky náboženským a lidumilým organisacím. Poslední statistiky uvádí, že za tabákové výrobky bylo vydáno za rok $4,260,000,000. Církve a všechny lidumilé organisace a podniky obdržely jen $3,746,000,000!

Br. dr Jaroslav Mrázek z Del Norte, Colorado, strávil počátkem dubna 2 týdny v Texasu mezi členy česko-moravské církve. Br. Mrázek kázal při evangelisačních shromážděních v Granger a v Crosby-Pasadena. V dopise, který nám br. far. Mrázek zaslal, píše: "Měli jsme se v Texasu skutečně dobře. Kázal jsem též jednou česky v obou sborech. Zájem o češtinu jest ještě pěkný. Crosby Pasadena, předměstí Houstonu, rostou jako houby po dešti! Br. far. Daniel Marek sotva stačí na všechnu práci. Br. far. Jos. Bartoň též koná krásnou práci v Taylor, Granger a v Austin. Jednota česko-moravských bratří v Texasu stojí před vážnými úkoly a rozhodnutími v tomto roce. Budoucnost české práce, změna jména a ústavy jsou jen některé úkoly, které budou řešeny na sjezdu v červenci . . . "

Potlačení náboženství se v poslední době stalo jedním z nejpřednějších úkolů čs. komunistického režimu. V souvislosti s tak zvanou "kulturní revolucí," která má "dovršit budování socialismu," se již po měsíce provádí neobyčejně intenzivní protináboženská kampaň.

O neupřímnosti režimní záruky "svobody vyznání" svědčí zejména ostrý nátlak na učitele, rodiče i žáky občanských škol. Skalní komunisté mezi učiteli zřejmě špehují své kolegy a silně ovlivňují rodičovské rozhodování o tom, zda dítě má navštěvovat nepovinné hodiny náboženské výuky.

V krajských časopisech jsou uveřejňovány konkrétní "denunciace" žáků a rodičů, kteří setrvávají na své víře. Zlínská "Naše pravda" uveřejnila rozsáhlý rozbor situace na školách dne 7. března. "V první třídě atheistická výchova nenaráží na zvláštní překážky" psala učitelka Olga Kullová. "Slova učitelova mají u dětí dostatečnou autoritu, protože ji dosud neovlivňuje výuka náboženství. Ve druhé třídě, kdy ještě četní rodiče přihlašují své děti do náboženství, je pak už situace jiná. Je o to svízelnější, že učitelé jen málokdy nacházejí pomoc u rodičů-atheistů, a ještě méně pak u uličních výborů a výborů žen."

Poté Kullová s rozhořčením konstatovala, že "rodiče se vymlouvají na dědečky a babičky, otcové na manželky—ale dítě posílají do náboženství dále." Z toho je patrno, že komunisté si rodiče "předvolávají" a zkoumají, proč děti navštěvují hodiny náboženství. "Ideálem učitele je, aby rodiče nezatěžovali mysl dětí pověrami a předsudky," psala Kullová. "Pak budou děti zvládat učivo bez duševních rozporů."

V některých místech režim zařídil zvláštní divadelní a filmová představení pro školní mládež v neděli odpoledne — se zřejmým úmyslem svést mládež od návštěvy kostela.

Známí čs. cestovatelé, inženýři Miroslav

Zikmund a Jiří Hanzelka nastoupili dne 22. dubna svou novou cestu kolem světa. Potrvá 5 let, během kteréžto doby projedou přes 70 zemí a ostrovů v Evropě, Asii a Oceánii. Na cestě je doprovází lékař a mechanik.

Podobně jako při minulých cestách, o nichž čs. cestovatelé napsali poutavé cestopisy, používají automobilů jako dopravních prostředků. Pražský rozhlas hlásil, že tentokrát jde o dva moderně vybavené vozy značky Tatra 805.

---

27. dubna t. r. zemřel ve věku 67 let Ingve T. Brilioth, arcibiskup lutherské církve v Uppsale a primas švédské církve od r. 1950. Dr. Brilioth, zeť zesnulého arcibiskupa Nathana Soderbloma, byl znám jako agilní pracovník ekumenického hnutí, u jehož kolébky stál a v němž sloužil jako člen ústředního výboru Světové rady církví.

---

7. května t. r. se dožil 75. let bývalý president Spojených států Harry S. Truman. President Truman nastoupil presidentský úřad v r. 1945 po smrti F. D. Roosevelta.

---

4. května uplynulo 40. let od tragické smrti generála Milana R. Štefanika, jednoho ze spoluzakladatelů Československé republiky a jejího prvního ministra národní obrany.

Předplatné a milodary na časopis a dary na práci Jednoty došlé do 12. května, 1959.

Katherina Piksa $7.00
C.M.B. Crosby Christian Sisters, Tex. 10.00
Nelsonville Christian Sisters, Texas. 5.00
Christian Sisters of Seaton, Texas .. 5.00
Mrs. E. Novotný 2.00
Frances Kupka 2.00
Anna Pechal 2.00
Anton Filipi 2.00
John Utilip 5.00
Joe M. Jersak 6.00
Christian Sisters Soc., Houston, Tex. 15.00
(for displaced persons)
Wesley Christian Sisters, Brenham, Tex. 5.00
Christian Sisters Soc., Houston, Tex. 15.00
Kate and Marie Wokoun 6.00
Jan Rezníček 1.10
Mrs. Emma Novotný, Schuyler, Neb. 2.00
Francis And Anna Mika, Berwick, Pa. 8.00
Dr. J. J. K. k uctění památky br. V. P. Stupky pro br. Pittera 50.00
Frank Pertl 5.00
Mrs. Ant. Žemlička 5.00
Dr. Odložilík (přes. p. Hegera) K uctění památky br. Stupky 10.00
Mrs. Frances Staněk 5.00
Andrew Furia 3.00
Stazie Pospíšil 3.00
Anna Ševčík 4.00
Jan Hus Church 50.00
Mrs. Anna Prucha 10.00
Mrs. Mary Peckler 2.00
J. Škrabal 2.00
Ant. Straka, Luzerne, Ia. 4.00
Emilie Millerova 10.00
John Malčík 15.00
E. Cech 5.00
Joe Nedbálek 2.00
Adolph Rehurek 2.00
Mrs. J. Ziegler, 1771 First Ave., New York City 28, N. Y. $5 předpl. a $5 na missijní práci 10.00
Charles Pallas, Rt. 1, Weston, Neb. (místo zesnulého Anton Pallas, R. 2 Weston, Nebraska 6.00
Milos Basek M.D., 180 Fort Washington Ave., New York 32, N. Y. (pro Přemysla Pittera) 30.00
Kroužek Marta při Čsbr. chrámu v Omaze, dar na K. L. a H. L. (osobně předal Rev. Milouš Řepka u nás v kanceláři) 25.00

S díky přijala a o další pomoc prosí,
Národní Jednota
Mr. John Opie, pokladník,
4800 South Hayne Ave.
Chicago 9, Illinois